

Ledenbericht

3e jaargang, no. 4 - december 2017

Den Haag-Haaglanden
HUMANISTISCH
VERBOND

Van de redactie

Aan het eind van het jaar ontstaat altijd de neiging om terug te kijken. Hoe is het jaar verlopen, wat is er gebeurd, en zijn er nog goede voornemens voor het nieuwe jaar?

Om in die traditie te blijven kunnen we terugkijken op een succesvol jaar, waarin een divers programma werd aangeboden, zoals de Humanistische Café's, de cursussen, de bezinningsbijeenkomsten, het Prinsjesdagontbijt en de Prinsjesdagviering.

Voor het verhaal Vlucht naar de Vrijheid dat Judith Lorand tijdens het Humanistisch Café in oktober vertelde over de vlucht van haar familie uit Hongarije als gevolg van de opstand in 1956, maakte veel indruk en trok veel belangstellenden.

In maart werd in Nieuwspoort het herinneringsboekje *Een grote taak weggelegd* naar aanleiding van 70 jaar Humanistisch Verbond gepresenteerd. Tijdens het Peace in the Park Festival verzorgden we een workshop over conflicthantering. En in het kader van de Week van de Dialoog organiseerden we een dialoogbijeenkomst onder de titel *Samen Kleurrijk*. In december vond de jaarlijkse Socrateslezing in Den Haag plaats en ook de Midwinterviering werd niet vergeten.

Op basis van de in 2017 georganiseerde wandelingen *Rondje Hofvijver* en *Van Spinoza naar Voltaire*, werd, nog net in december, een wandelgidsje samengesteld waarin vijf filosofische wandelingen door Den Haag zijn opgenomen. Het gidsje is te koop en de wandelingen kunnen individueel, maar ook georganiseerd, gelopen worden. We starten er in 2018 mee.

Ook in 2018 maken we een start met Paideia, waarbij we het humanistisch gedachtegoed verbreden naar thema's als geschiedenis, literatuur, kunst, muziek en natuur, gekoppeld aan de essentie van het humanisme.

De agenda voor de eerste helft van 2018 vindt u in dit Ledenbericht.

En dan toch nog even terugkijkend. In 2017 hebben de bestuursleden Marianne Banning-Mul en Hans Gouweleeuw aangegeven zich voor 2018 niet meer herkiesbaar te stellen. Zij willen meer tijd in gaan ruimen voor andere interesses. Het bestuur betreurt uiteraard hun vertrek, maar bedankt hen voor hun jarenlange inzet.

Inmiddels zijn er belangstellenden die het bestuur willen komen versterken. Zij zullen op de ALV door het bestuur voorgedragen worden voor benoeming.

Rest het bestuur een ieder een goed einde te wensen. We hopen u op de ALV en Nieuwsjaarbijeenkomst op 25 januari te ontmoeten, waar we met u het glas willen heffen op een interessant humanistisch 2018.

Algemene Ledenvergadering

Het bestuur van het Humanistisch Verbond afdeling Den Haag-Haaglanden nodigt zijn leden uit voor de

Algemene Ledenvergadering

op donderdag 25 januari 2018

aanvang 17.00 uur; locatie: Nutshuis, Riviervismarkt 5, 2513 AM Den Haag.

Agenda

1. Opening, vaststelling agenda en mededelingen
2. Jaarverslag 2017
3. Jaarcijfers 2017
4. Aftredende, nieuwe en her te benoemen bestuursleden
5. Resultaten 2017 en begroting 2018
6. Jaarprogramma 2018
7. Rondvraag en sluiting.

De vergadering is **alleen toegankelijk voor leden** van het Humanistisch Verbond.

Aanmelden is verplicht via: info@humanistischverbondenhaag.nl (uiterlijk t/m 19-01-2018).

Agenda met bijbehorende stukken worden in januari 2018 per e-mail toegestuurd.

Nieuwjaarsbijeenkomst

Aansluitend op de Algemene Ledenvergadering van 25 januari 2018 vindt om 18.00 uur, eveneens in het Nutshuis aan de Riviervismarkt 5, de Nieuwjaarsbijeenkomst plaats.

Het bestuur nodigt de leden en introducees van harte uit met ons het glas te heffen op weer een interessant humanistisch jaar met verschillende activiteiten.

De Nieuwjaarsbijeenkomst is gratis toegankelijk (voor leden en introducees).

Aanmelding is niet verplicht.

Agenda 2018 tot juli

Algemene Ledenvergadering

donderdag 25 januari

aanvang 17.00 uur

Nutshuis

Nieuwjaarsbijeenkomst

donderdag 25 januari

aanvang 18.00 uur

Nutshuis

Humanistisch Café

donderdag 22 februari

aanvang 18.00 uur

Onderwerp: Verkiezingen

Nutshuis

Paideia

zaterdag 31 maart - Excursie Kunst & Architectuur: Organische architectuur en Jugendstill

Westbroekpark en Gemeentemuseum

zaterdag 28 april - Duurzaamheid met natuurwandeling

aanvang beide activiteiten: 14.00 uur

Cursus Thomas Mann

De Toverberg en Jozef en zijn Broers

woensdag 30 mei (Filmkluis) en **6, 13, 20** en **27 juni** (Commissarissenzaal)

door Trixie Hölsgens (Duitsland Instituut)

Nutshuis

Wereld Humanismedag

Duurzaamheid en bezoek aan de Rotterdamse havens

Juni – nog geen datum bekend

Organisatie i.s.m. Regio Zuid-West

Rotterdam

Beschouwing & Beleving, filosofische wandelingen door Den Haag

zaterdag 24 maart - Spinoza

zaterdag 21 april - Verlichtingswandeling

zaterdag 16 juni – Sorghvlietwandeling

De activiteiten zijn onder voorbehoud.

Voor nadere informatie zie de website:

www.humanistischverbondenhaag.nl

Alle HV-leden worden per e-mail steeds op de verschillende activiteiten geattendeerd met uitgebreide informatie.

Beschouwing & Beleving Filosofische wandelingen door Den Haag

In december heeft het Humanistisch Verbond Den Haag-Haaglanden het boekje *Beschouwing & Beleving* uitgebracht. Het boekje is samengesteld door Inge Camfferman en Jos de Wit en bevat vijf filosofische wandelingen door Den Haag: *Spinoza in Den Haag*; *Van Spinoza naar Voltaire, een Haagse reis door de Verlichting*, *Rondje Hofvijver, grondleggers van de democratie*, *Park Sorghvliet*; *Scheveningen*.

Den Haag kent een rijke geschiedenis, is een groene stad en is tevens de stad waar verschillende filosofen voor kortere of langere tijd hebben gewoond.

Met deze wandelingen worden filosofie, geschiedenis en natuur met elkaar verbonden, en tegelijkertijd wordt het denken – *beschouwing* – gecombineerd met een fysieke inspanning, het wandelen – *beleving*. Het is een handzaam boekje, dat in de zak of kleine tas meegenomen kan worden. Verschillende Haagse boekwinkels hebben aangegeven belangstelling voor het boekje te hebben.

Elke wandeling bevat een historische en filosofische beschrijving van dat deel van Den Haag en een plattegrond. De wandelingen kunnen individueel gelopen worden, maar ook georganiseerd. Jos de Wit verzorgt de groep rondleidingen voor deze wandelingen. Daartoe kan contact met hem worden opgenomen via 06-51492187 of josselinpdewit@hetnet.nl.

Het boekje wordt HV-leden aangeboden voor € 7,50 per stuk (exclusief verzendkosten), te bestellen via het HV-secretariaat (Judith Mos): 06-57370445 of info@humanistischverbondenhaag.nl.

Paideia - de volledige mens

“Het mooiste wat we kunnen meemaken, is het raadselachtige. Daar komt alle ware kunst en wetenschap uit voort”, Albert Einstein

Paideia is een nieuw programmaonderdeel van HV Den Haag-Haaglanden, waarmee we in 2018 starten.

Paideia staat voor een dialogische manier van denken, die deel uitmaakt van de opvoeding tot volledig mens. De mens wordt dan gezien in zijn volledigheid: als creatief, groeiend en betekenis gevend wezen.

Omdat Paideia een nieuwe activiteit is, willen we de invulling gaandeweg op basis

van ervaringen en input van de deelnemers ontwikkelen. We starten in 2018 voorlopig met twee activiteiten, in maart en april (zie Agenda).

Paideia kan gezien worden als een ontwikkeling, een reis. We gaan gezamenlijk op weg naar de betekenis van interessante thema's: in de geschiedenis, beeldende kunst, architectuur, literatuur, film, muziek en natuur, gekoppeld aan de essentie van het humanisme: het idee dat mensen een aangeboren drang hebben zowel zichzelf als de maatschappij te verbeteren. Ook spiritualiteit, met de nadruk op zingeving en persoonlijke innerlijke ervaring, zal deel uitmaken van Paideia.

De Paideia-activiteiten worden verzorgd door Jos de Wit, historicus, cursusleider en HVO-docent.

Afscheid van twee bestuursleden

In de loop van 2017 hebben Marianne Banning-Mul en Hans Gouweleeuw aangegeven hun bestuurslidmaatschap per 2018 te willen beëindigen. Beide willen zich meer richten op andere interesses en daar tijd voor vrij maken. Hoewel het bestuur hun vertrek uiteraard betreurt, respecteren we hun keuze. We zullen ze wel node missen. Beide zijn humanisten in hart en nieren en hebben een zeer waardevolle bijdrage geleverd aan de inhoudelijke discussies en de inhoud van het Haagse HV-programma.

Marianne Banning-Mul wil zich de komende tijd onder meer richten op leven en werk van Luther, wiens invloed nog steeds merkbaar is in onze samenleving. Daarnaast is zij begeleidingsdeskundige aan de Universiteit voor Humanistiek, waar zij promovendi begeleidt. Verder is zij betrokken bij de Vrijplaats en de vrijzinnige levenshouding die deze organisatie uitdraagt

Hans Gouweleeuw heeft zijn gedachten bij zijn afscheid als bestuurslid op papier gezet, en geeft ons nog wat wijze lessen mee:

In 2002 ben ik toegetreden tot het bestuur van onze afdeling en ben ik ook een aantal jaren met veel plezier voorzitter geweest. Onlangs ben ik 72 geworden en lijkt het me tijd geworden om plaats te maken voor nieuwe bestuursleden met nieuwe plannen en inzichten.

Ik merkte ook dat ik steeds minder zin kreeg in de organisatorische kanten van het regelen en opzetten van cursussen, lezingen, enz. en meer tijd wil gaan vrijmaken voor andere meer inhoudelijke onderwerpen. Los van het geregeld zijn die vele cursussen, en met name die over de Levenskunst en over de Kopstukken van het Humanisme, voor mij en de deelnemers wel zeer leerzaam geweest. Ik kijk daar dan ook met heel veel genoegen op terug.

Een boeiende periode is voor mij ook geweest de vele jaren dat ik namens de afdeling lid was van de Haagse Raad voor Levensbeschouwingen en Religies. Met name het programma Preken voor andermans Parochie was zeer betekenisvol. Zo heb ik met een keppeltje op in de Joods-Liberale Gemeente een verhaal mogen houden over het humanisme.

Ons zo waardevolle gedachtegoed zal ik ook na mijn aftreden als bestuurslid zeker altijd actief blijven uitdragen. Zo denk ik bijvoorbeeld aan zaken als: duurzaamheid (ecohumanisme), het recht op zelfbeschikking bij een naderend leven-

seinde, het blijven leveren van een actieve bijdrage aan de jaarlijkse landelijke Week van de Dialoog en het mogelijk aansluiten als vrijwilliger bij ons belangrijke project Een luisterend oor (Humanistische Begeleiding door Vrijwilligers).

Juist in deze roerige tijden van toenemend individualisme, verharding, onverdraagzaamheid en marktdenken is het met elkaar de dialoog aangaan voor mij ook een van de belangrijkste kernwaarden en eigenlijk ook een oproep van onze humanistische levensbeschouwing. Volgens mij is de dialoog, het met respect echt, open en nieuwsgierig willen luisteren naar de opvattingen van elk medemens, uiteindelijk een van de allersterkste wapens.

De snelle opmars van het Dikke-Ik, zoals door Harry Kunneman (emeritus Hoogleraar Humanistiek) indringend beschreven in zijn boek Voorbij het Dikke-Ik, dat zich ook in ons land in vele gedaanten manifesteert laat een toenemende verharding zien in onze maatschappij. Lomp gedrag, met de ruggen naar elkaar staan, grote minachting voor andersdenkenden, de schuld altijd bij de ander leggen, uitsluitend geloven in het eigen gelijk, onverzadigbaarheid, enz. zijn hiervan de kenmerken. Het Dikke-Ik vormt voor mij dan ook een verontrustende uitvergroting van het autonome individu dat zich denkt bevrijd te hebben van alle vormen van moreel gezag en dat zich aan niets en niemand nog wat gelegen laat liggen.

Onze humanistische levensbeschouwing komt echter op voor een goed, zinvol leven en het actief blijven werken aan een menswaardige en rechtvaardige samenleving (zelf denken, samen leven).

Enkele belangrijke kernwaarden voor mij persoonlijk zijn tot slot:

- Zoek naar wat mensen verbindt en tracht weg te nemen wat mensen verdeelt.
- Ieder mens is uiteindelijk zijn eigen hoogste rechter is. Maak je persoonlijk geweten dus tot hoogste rechter voor elke handeling.
- De mens is vormgever van zijn eigen bestaan krachtens zijn wezen en dat hij deel uitmaakt van een kosmisch geheel (aldus van Praag, de medeoprichter van het Humanistisch Verbond).

Terugblik Socrateslezing Den Haag

Op 4 december verzorgde Joris Luyendijk in de Haagse Schouwburg/Het Nationale Theater de Haagse Socrateslezing.

'Ik snap het niet meer.' Zo omschrijft Joris Luyendijk zijn ervaring met politiek en democratie de laatste jaren. Hij is, zoals vele anderen, het vertrouwen in de traditionele politieke partijen kwijt. Luyendijk stapte uit zijn politiek correcte bubbel en verkende het algehele gevoel van boosheid en wantrouwen.

De Socrateslezing werd geopend door Boris van der Ham, bestuursvoorzitter van het Humanistisch Verbond. Natasja van den Berg trad op als gastvrouw en leidde de discussie met de zaal. Het aantal plaatsen – ruim zevenhonderd – was geheel uitverkocht, De lezing werd door de aanwezigen als zeer positief ervaren.

Boris van der Ham sloot het programma af met de lancering van een hernieuwde campagne die zich richt op het bijstaan van ongelovigen, die vooral in moslimlanden tot levensbedreigende situaties kan leiden, maar ook in het westen niet altijd geaccepteerd wordt.

Na afloop was er de mogelijkheid om het boek van Luyendijk, *Kunnen we praten*, dat hij ter plaatse signeerde, te kopen. In 'Kunnen we praten' nodigt Joris Luyendijk

de lezers uit om met elkaar in gesprek te gaan over de politiek, met name de mensen die net als hij het vertrouwen in de traditionele politieke partijen grotendeels of helemaal kwijt zijn. En over hoe het verder moet.

De Socrateslezing wordt sinds 1984 jaarlijks georganiseerd door het Humanistisch Verbond. De lezing geeft commentaar op maatschappelijke ontwikkelingen vanuit een humanistisch perspectief. In 2016 is gestart met een Haagse Socrateslezing, die voor de tweede keer zeer succesvol is verlopen.

Freedom of Thought rapport 2017: Ongelovigen wereldwijd steeds feller onderdrukt

Op 10 december 2017 is het 69 jaar geleden dat de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben aangenomen. Daarin is onder meer vrijheid van denken en levensovertuiging opgenomen. Sinds 2011 wordt dit artikel jaarlijks onder de meetlat van het internationaal humanisme gelegd. De uitkomsten van onderzoek worden door de International Humanist and Ethical Union (IHEU) verwerkt in The Freedom of Thought Report.

Op 5 december werd het rapport in Brussel gepresenteerd en aangeboden aan het Europese Parlement. Op 7 december presenteerden Boris van der Ham en IHEU-bestuurslid

Rein Zunderdorp het Freedom of Thought Report aan Mensenrechtenambassadeur Kees van Baar, en daarna aan de Tweede Kamer Commissie voor Buitenlandse Zaken, op uitnodiging van Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma.

Van der Ham: 'De Nederlandse regering moet zich, als vertegenwoordiger van het meest seculiere land ter wereld, scherp inzetten voor de vrijheid van levensovertuiging van gelovigen én niet-gelovigen.'

Het rapport geeft een overzicht van de discriminatie en vervolging van, en moord op, niet-religieuze mensen in de wereld, zoals humanisten en atheïsten. In veel landen staat vrijheid van meningsuiting onder druk door toenemend (religieus) radicalisme, al of niet door overheden gepropageerd, gesteund of gedoogd.

Tijdens de presentaties deden gevluchte ongelovigen hun verhaal: een Iraans echtpaar moest vluchten toen de staat ontdekte dat de man deelnam aan geheime atheïstische bijeenkomsten. Een Afghaanse jongen vluchtte voor een zekere dood nadat zijn geradicaliseerde vriendin zijn atheïsme had verraden. Een kritische blogger uit Bangladesh kwam op diverse dodenlijsten van radicale groeperingen en de overheid terecht.

Meer informatie is te vinden op www.freethoughtreport.com of op www.humanistischverbond.nl.

Humanistische Uitvaartverzorging

Hoewel we over het algemeen allemaal zo lang en onder zo goed mogelijke condities willen leven, komt er voor iedereen toch ooit een levenseinde.

De humanistische uitvaartbegeleiding is omstreeks 1920 als een buitenkerkelijk afscheid ontstaan. Lang waren de humanistische uitvaartbegeleiders de enige niet-kerkelijke sprekers bij uitvaarten in Nederland. Direct na de oprichting van het Humanistisch Verbond in 1946 werd een begin gemaakt met het bieden van geestelijke verzorging aan leden en sympathisanten. Uitvaartbegeleiding was een van de eerste diensten die ook vanuit het Verbond werd aangeboden.

De laatste decennia is het bieden van uitvaartbegeleiding door vrijwilligers in het hele land geprofessionaliseerd en in 2004 is besloten tot het oprichten van een zelfstandige Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding. De Stichting heeft een landelijk bestuur en negen Regionale Werkgroepen waarin samen 180 vrijwilligers actief zijn. Jaarlijks worden er rond de 1600 uitvaarten door vrijwilligers van de Stichting begeleid.

Als een dierbare overlijdt komt er enorm veel op je af. Praktische zaken die geregeld moeten worden, een groot verdriet dat je overvalt en de wens dit voorbij leven waardig af te sluiten. Vaak wil je zelf iets persoonlijks aan de uitvaart toevoegen, maar hoe doe je dat?

Humanistische sprekers bij uitvaarten helpen de nabestaanden graag. Zij verzorgen een toespraak waarin het leven van de overledene centraal staat. Ook kunnen zij de gehele ceremonie begeleiden en helpen bij het uitzoeken van muziek, poëzie of het verzorgen van rituelen. Zij kunnen ook helpen de gehele uitvaartdienst vorm te geven.

De humanistische uitvaartsprekers werken vanuit het humanistisch gedachtegoed maar niet uitsluitend voor humanisten. Iedereen die van deze dienst gebruik wil maken kan er terecht. De uitvaartspreker heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De spreker heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

De sprekers zijn vrijwilligers. Zij krijgen alleen hun onkosten vergoed. Daarnaast dekt het bedrag de kosten die nodig zijn voor de organisatie, zoals opleiding en bijscholing. De kosten voor de diensten van een spreker bij uitvaarten is maximaal €225,-. Voor een gesprek-bij-leven is dat maximaal € 130,-.

Vrijwilligers zijn altijd welkom. Van sprekers wordt verwacht dat zij goed kunnen luisteren en interpreteren, zich goed kunnen uitdrukken in woord en geschrift, affiniteit hebben met de humanistische levensbeschouwing, flexibel inzetbaar zijn en zich overdag enkele uren kunnen vrijmaken. Van nieuwe vrijwilligers wordt gevraagd dat zij minimaal 2 jaar voor de stichting werkzaam zijn. Aspirant-uitvaartsprekers krijgen een opleiding van twee weekenden. Na afloop van de opleiding volgt een stageperiode van vier uitvaarten.

Informatie: Algemene informatie via het secretariaat: (020) 5219011 of contact@humanistischeuitvaart.nl. Regio Zuid-Holland: 010-4824881; 7 dagen per week bereikbaarheid: 0900 – 900 50 30 (€ 0,025 per min.).

Colofon

Bestuur

Henk Bakker (voorzitter)
Inge Camfferman (secretaris)
Kees Overmeer (penningmeester)
Marianne Banning-Mul (lid)
Hans Gouweleeuw (lid)
Luc Meuwese (lid)

Secretariaat

Judith Mos

Adres: Prinsegracht 27, 2512 EW Den Haag

Telefoon: 06 - 573 70 445.

E-mail: info@humanistischverbondenhaag.nl

Website: www.humanistischverbondenhaag.nl

Redactie Ledenbericht

Inge Camfferman

Het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag-Haaglanden is een afdeling van het landelijk Humanistisch Verbond en werkt vanuit de statuten en het huishoudelijk reglement van het Humanistisch Verbond.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij, Den Haag

Oplage: 700 exemplaren

Het Ledenbericht verschijnt 4x per jaar